KVALITETSPLAN

for barnehage og skole i Lillesand kommune

2016-2020

INNHOLDSFORTEGNELSE

1. INNLEDNING side 3-6

Prosessen

Fokusområder

Forankring

Planens oppbygning

2. SOSIAL OG EMOSJONELL KOMPETANSE side 7-12

Dette betyr det for barnehagen

Tegn på god praksis og egenvurdering

Dette betyr det for skolen

Tegn på god praksis og egenvurdering

3. SPRÅK side 15-20

Dette betyr det for barnehagen

Tegn på god praksis og egenvurdering

Dette betyr det for skolen

Tegn på god praksis og egenvurdering

4. ARBEID MED PLANEN side 21-22

INNLEDI

NING

I Lillesand er det 13 barnehager, fire kommunale og ni private. Det er seks skoler som har ansvar for ordinær grunnskoleopplæring, fem kommunale og en privat. I tillegg har voksenopplæringen ansvar for opplæring i norsk og samfunnskunnskap, spesialundervisning for voksne, samt for grunnskoleopplæring for voksne. Hver kommunale barnehage og skole ledes av en enhetsleder som rapporterer for sin virksomhet til rådmannen gjennom sektorsjef for skole og barnehage. Tidligere har Lillesand hatt en kvalitetsplan for barnehagene (2013 – 2017) og en kvalitetsplan for skolene (2012 – 2016.) Planene har hatt ulike satsingsområder. Nytt med denne kvalitetsplanen er at den er felles for barnehagene og skolene i Lillesand. Målet med å lage en felles plan er å oppnå større forståelse for hverandres arbeid, en mer felles retning, og fokus på hele utdanningsløpet. Det legges vekt på at alle barnehagene og skolene skal ha en felles plattform og felles utviklingsområder.

PROSESSEN

Prosessen med å utvikle en ny plan for barnehager og skoler i Lillesand startet høsten 2015. Underveis i prosessen har det vært viktig å involvere ulike ledd i organisasjonen. Skole- og barnehageeier har i samarbeid med lederne for kommunale og private barnehager og skoler, hatt et særlig ansvar i prosessen. Andre ansatte i skole og barnehage, elever og foresatte har bidradd med viktige innspill. I utarbeidelse av planen har også signaler gitt fra kommunal folkehelsegruppe, vært med på å styre retningen. Det politiske miljøet har gjennom oppvekstutvalget hatt en tett og jevnlig dialog med skole-og barnehageeier gjennom hele prosessen.

Gjennom å fokusere på noen prioriterte områder som skal være felles for alle enhetene i Lillesand kommune, kommuniserer skole- og barnehageeier tydelige krav og forventninger overfor barnehagene og skolene. Planen definerer felles forpliktelser og vil være viktig med tanke på oppfølging og erfaringsutveksling mellom de enkelte enhetene. Alle enheter skal utforme sine egne utviklingsmål tilpasset den enkelte enhet med utgangspunkt i den kommunale kvalitetsplanen. En kvalitetsplan for barnehage og skole er i tråd med kommunens overordnede verdigrunnlag: trygghet og livskvalitet, bærekraftig samfunnsutvikling og åpenhet og samhandling, og skal bidra til å nå visjonen om en unik, trygg og skapende kommune.

FOKUSOMRÅDER

Fokusområdene i Kvalitetsplanen er språk og sosial og emosjonell kompetanse. Språk og kommunikative ferdigheter er grunnlaget for samhandling og avgjørende for å oppnå faglig utvikling. Sosial og emosjonell kompetanse er nødvendig for å mestre de ulike sammenhengene vi møter i livet, både som individ og som en del av et fellesskap. Sosial og emosjonell kompetanse er viktig for å lykkes med et godt miljø som fremmer trygghet, helse, trivsel og læring for alle i barnehage og skole.

FORANKRING

Til grunn for utviklingsplanen ligger nasjonale føringer gitt i Lov om barnehager, Rammeplan for barnehager, opplæringsloven og Læreplanverket Kunnskapsløftet. Andre viktige bakgrunnsdokumenter er NOU 2015: 8 Fremtidens skole. Fornyelse av fag og kompetanser, NOU 2015: 2
Å høre til — Virkemidler for et trygt psykososialt skolemiljø og Stortingsmelding 19: Tid til lek og læring, bedre innhold i barnehagen. Valg av fokusområder er gjort i tråd med de føringer som ligger i Lillesand kommunes visjon og Kommuneplanen 2015-2023, og for å nå effektmålene i satsingen Inkluderede læringsmiljø.

PLANENS OPPBYGNING

For oversiktens skyld er planen delt i to hovedkapitler: sosial og emosjonell kompetanse og språk. Begge hovedkapitlene starter med målet, først for barnehagene og deretter for skolene. Kapitlene beskriver hva målet er, hva det konkret betyr for barnehageneog skolene, og hvilke tegn vi skal se på god praksis.

SOSIAL OG EMOSJONELL KOMPETANSE

MÅL

I Lillesand skal alle i barnehage og skole utvikle sosial og emosjonell kompetanse for å mestre de sammenhengene de møter, både som individ og i fellesskap.

DETTE BETYR DET FOR BARNEHAGEN

1. Alle barn får hjelp og støtte i sin utvikling av emosjonell og sosial kompetanse.

2. Alle barn får delta i fellesskap som bidrar til allsidige og varierte erfaringer.

I Rammeplan for barnehagen beskrives sosial kompetanse som det "å kunne samhandle positivt med andre i ulike situasjoner". Kompetansen både uttrykkes og tilegnes i samspill med andre mennesker. Det er en nær forbindelse mellom sosial og emosjonell utvikling. Også barnets emosjonelle kompetanse tilegnes i samspill med andre mennesker. Meads speilingsteori sier at selvet dannes gjennom samhandling med andre. Vi ser og forstår oss selv ved å tolke andres reaksjoner på oss.

Vi mener at selvfølelse er grunnmuren for utvikling sosial og emosjonell kompetanse. Barn med en god selvfølelse aksepterer og liker seg selv. De er lydhøre overfor egne og andres følelser og behov. De hever røsten mot urettferdighet og våger å gå sine egne veier i livet. De tar ansvar for egne feil og oppfatter kritikk på en konstruktiv måte. Ikke minst vet de at de er bra nok i kraft av den de er, og ikke gjennom det de presterer. Å utvikle en god selvfølelse er en prosess hos barnet som de ansatte i barnehagen kan gi næring til. Psykologisk atferdsviter, Petra Krantz Lindgren, peker på fem faktorer som kjennetegner en relasjonen som bidrar positivt for selvfølelsen. De fem faktorene er gjensidig respekt, empatisk lytting, voksne som viser interesse for hvem barnet er, voksne som forsøker å forstå barnets behov og voksne som tilbyr barnet både tilhørighet og selvstendighet.

For at barna skal kunne "mestre de sammenhengene de møter" (jmf målformulering) må barna gis mulighet til å få allsidige og varierte erfaringer. Dette innebærer blant annet at personalet må legge til rette for at barna både må samarbeide med andre og arbeide og tenke selvstendig. Personalet må sørge for at barna får erfaring med å være i både små og større grupper og at de får erfaring i å samhandle med både yngre, jevnaldrende og eldre barn. Barna må få erfaring med medvirkning, ytringsfrihet og demokrati. De må få kjennskap til både nærmiljøet og det store verdenssamfunnet. Alle disse ulike og varierte erfaringene vil bidra til barns egen danningsprosess og sette dem i stand til å mestre livet og de sammenhengene de møter.

TEGN PÅ GOD PRAKSIS OG EGENVURDERING

SOSIAL OG EMOSJONELL KOMPETANSE I BARNEHAGE

Tegn/kriterier	Praksis må endres	Praksis må bli bedre	Praksis er tilfredsstillende	Praksis er god
Barnehagen har en plan for hvordan personalet kan bidra til barns utvikling av sosial og emosjonell kompetanse.				
Barnehagen har rutiner som sikrer at eksterne samarbeidspartnere blir kontaktet når dette anses som formålstjenlig for barnet.				
Personalet har tilstrekkelig kunnskap om barns utvikling av sosial og emosjonell kompetanse, til at de vet hvordan de kan hjelpe og bistå barna i de situasjoner og relasjoner de møter.				
Personalet samarbeider med de foresatte om-kring barnas sosiale og emosjonelle kompetanse.				
Personalet evaluerer sitt arbeid med sosial og emosjonell kompetanse ved bruk av metoder som inkluderer barn og foresatte.				

DETTE BETYR DET FOR SKOLEN

1. Alle elever får hjelp og støtte i sin utvikling av emosjonell og sosial kompetanse

2. Alle elever får delta i fellesskap som bidrar til allsidige og varierte erfaringer.

Det er en nær sammenheng mellom elevers emosjonelle og sosiale kompetanse. Men sosial kompetanse handler om de ferdighetene som elevene tar i bruk når de skal omgås andre, mens emosjonell kompetanse er elevenes evne til å gjenkjenne og regulere følelser. Sosial kompetanse beskrives i Utdanningsdirektoratets veileder – Utvikling av sosial kompetanse – som en grunnleggende forutsetning for at barn og unge skal kunne forholde seg til og handle i en sosial virkelighet.

Sosial og emosjonell læring i skolen vil også ha nær sammenheng med god klasseledelse og gode lærer–elev-relasjoner. Gjennom samspillet med klassen vil læreren kunne fremme elevenes bevisst-het og kapasitet når det gjelder å regulere egne følelser og atferd, samt øke deres motivasjon for å utøve en ansvarlig og prososial atferd. Vektlegging av sosial og emosjonell læring vil være av stor betydning for relasjonene elevene imellom. Barn og unge med god sosial kompetanse prioriterer sosiale mål og utvikler positive relasjoner til medelever og lærere. De står bedre rustet til å mestre skolen som en sosial arena enn barn som viser lavere grad av sosial kompetanse. De kompetente barna er vanligvis positive i sin kontakt med andre mennesker, og de blir lettere akseptert blant andre barn, unge og voksne. Sosial kompetanse er en forutsetning for verdsetting, vennskap og sosial integrering og inkludering i skolen (Nordahl 2000b). Dette er i tråd med LK-06 - Prinsipper for opplæringen - som understreker at elevene skal utvikle kulturell og sosial kompetanse som kan sikre et inkluderende sosialt fellesskap der mangfoldet anerkjennes og respekteres (Likeverdig opplæring i praksis! 2007-2009, s. 14).

Arbeid med læringsmiljøet i skolen og en mer tydelig vektlegging av sosial kompetanse kan derfor bidra til en bedre sosial og personlig utvikling for elevene. Kvaliteten på læringsmiljøet i skolen og i klassene har en klar sammenheng med hvordan de sosiale relasjonene mellom elevene er. Dette kan ha særlig stor betydning i dagens samfunn, der barn og unge tilbringer mer tid på skolen enn tidligere. Derfor må skolen, i samarbeid med foresatte, hjelpe barn og unge inn i konstruktive sosiale utviklingsprosesser. Sosial og emosjonell kompetanse må være et bærende prinsipp dersom skolen skal bidra til å utvikle kunnskapsrike, engasjerte og kritiske borgere som er i stand til å handle sosialt i et likeverdig og demokratisk samfunn preget av mangfold. Sosial kompetanse må inngå som en selvfølgelig komponent i alle sammenhenger der barn og unge er sosialt til stede.

Dette underbygges av rapporten - Fremtidens skole – (Ludvigsenutvalget) gjennom forskning som viser at et læringsmiljø som oppleves trygt og bygger på gode relasjoner, er avgjørende for å støtte elevenes faglige, sosiale og emosjonelle læring og utvikling. Utvalget fremhever at når opplæringen stimulerer elevenes utvikling av metakognisjon og selvregulering, bidrar det også til elevenes læring i fagene.

TEGN PÅ GOD PRAKSIS OG EGENVURDERING

SOSIAL OG EMOSJONELL KOMPETANSE I SKOLE

Tegn/kriterier	Praksis må endres	Praksis må bli bedre	Praksis er tilfredsstillende	Praksis er god
Skolen har en plan for sosial og emosjonell kompetanse.				
Skolen bruker verktøy for å utvikle elevenes sosiale og emosjonelle kompetanse.				
Skolen benytter eksterne samarbeidspartnere.				
Skolen kartlegger elevenes sosiale og emosjonelle kompetanse.				
Skolen samarbeider med foresatte om elevenes sosiale og emosjonelle kompetanse.				
Skolen gir underveisvurdering i forhold til sosial og emosjonell kompetanse.				
Skolen har tilstrekkelig kunnskap om elevens utvikling av sosial og emosjonell kompetanse, til at de vet hvordan de kan hjelpe og bistå elevene i de situasjoner og relasjoner de møter.				

VOKSENOPPLÆ

BERGSTØ BARNEHAGE
RING
PRESTHOLT
barnehage

SPRÅK

MÅL

I Lillesand skal alle i barnehage og skole utvikle språklige og kommunikative ferdigheter som grunnlag for samhandling og faglig utvikling.

DETTE BETYR DET FOR BARNEHAGEN

1. Alle barn får varierte og positive erfaringer med å bruke språket som kommunikasjonsmiddel, redskap for tenkning og uttrykk for egne tanker og følelser.

2. Alle barn får delta i et rikt og variert språkmiljø.

Rammeplan for barnehagen slår fast at barnehagen skal arbeide aktivt med barns språkutvikling. Språk og sosial og emosjonell kompetanse er på mange måter gjensidig avhengige av hverandre. Utvikling av språk er viktig for samhandling med andre mennesker samtidig som språk utvikles i samspill med andre. Miljøet rundt barna har avgjørende betydning for hvordan de kan og får kommunisere med andre. Et trygt miljø med gode relasjoner kan sies å være en forutsetning for å ønske å gå inn i dialoger. I tillegg trenger man noen som lytter, og noen som gir respons på det man sier. Å lytte innebærer ikke å lete etter feil i uttale eller grammatikk eller å måle ord og begreper, men å lytte aktivt til innholdet og søke å forstå.

Personalet må ha tilstrekkelig kunnskap om språk og kommunikasjon til at de kan tilby alle barn et variert, stimulerende og allsidig språkmiljø. I følge Kunnskapdepartementets temahefte om språk i barnehagen, er samvær, samtaler og deling av rike opplevelser den viktigste ressursen i barnehagen når det gjelder språkmiljø og språkstimulering. Personalet er viktige rollemodeller og bør derfor tilstrebe å benytte et variert ordforråd og ta initiativ til samtaler i daglige rutiner og aktiviteter. Også lek, bruk av rim og regler, dikt og sang, fortelling og høytlesing og utforskning av skriftspråk, er viktige bidrag i språkutviklingen. Barna bør ha tilgang til bøker av god kvalitet og stor variasjon. Både eventyrbøker, bildebøker, fagbøker, sangbøker og diktbøker bør være tilgjengelige. Personalet bør prioritere høytlesing, også for de barna som ikke selv aktivt oppsøker denne aktiviteten.

TEGN PÅ GOD PRAKSIS OG EGENVURDEING

SPRÅK I BARNEHAGE

Tegn/kriterier	Praksis må endres	Praksis må bli bedre	Praksis er tilfredsstillende	Praksis er god
Barnehagen har utarbeidet en plan for hvordan personalet kan bidra til barns språkutvikling.				
Barnehagen har rutiner som sikrer at eksterne samarbeidspartnere blir kontaktet når dette anses som formålstjenlig for barnet.				
Personalet har god kunnskap om barns språkutvikling og legger til rette for at barn møter et rikt og variert språkmiljø.				
Personalet samarbeider med de foresatte omkring barnas språkutvikling.				
Barnehagen har en rutinebeskrivelse for iverksetting av særlige språktiltak.				
Personalet evaluerer sitt arbeid med språk ved bruk av metoder som inkluderer barn og foresatte.				

DETTE BETYR DET FOR SKOLEN

1. Alle elever får varierte og positive erfaringer med å bruke språket som kommunikasjonsmiddel, redskap for tenkning og uttrykk for egne tanker og følelser.

2. Alle elever får delta i et rikt og variert språkmiljø.

For å kunne gi barn best mulige forutsetninger for å utvikle språket sitt, må lærere i barnehage og skole ha gode kunnskaper om språkutvikling og hva som fremmer den best.

Muntlige ferdigheter innebærer å skape mening gjennom å lytte, tale og samtale. Det betyr å mestre ulike språklige handlinger, lytte til andre, gi respons og være bevisst på mottakeren når en taler selv.

Å kunne lese er å skape mening fra tekst. Lesing gir innsikt i andres erfaringer, meninger, opplevelser og skaperkraft, uavhengig av tid og sted. Lesing av tekst på papir og digitalt er viktig for livslang læring, og for å kunne delta aktivt i samfunnet. Å lese handler om å kunne forstå, bruke, reflektere over og engasjere seg i innholdet i tekster. Tekster inkluderer alt som kan leses i ulike medier, ikke bare ord, men også illustrasjoner, symboler og andre uttrykksmåter. Kunnskap om hva som kjennetegner ulike typer tekster og deres funksjon, er en viktig del av lesing.

Å kunne skrive vil si å kunne ytre seg forståelig og på en hensiktsmessig måte om ulike emner og å kommunisere med andre. Skriving er også et redskap for å utvikle egne tanker og egen læring. For å kunne skrive forståelig og hensiktsmessig må ulike delferdigheter utvikles og samordnes. Dette innebærer å være i stand til å planlegge, utforme og bearbeide tekster som er tilpasset innholdet og formålet med skrivingen. Utviklingen av skriveferdigheter gjør det mulig å gå inn i ulike skriveroller i samfunnet. Å utvikle skriveferdigheter er viktig for livslang læring og for å kunne delta aktivt i samfunnet.

TEGN PÅ GOD PRAKSIS OG EGENVURDEING

SPRÅK I SKOLE

Tegn/kriterier	Praksis må endres	Praksis må bli bedre	Praksis er tilfredsstillende	Praksis er god
Skolen har en plan for språkopplæring.				
Lærerne tilpasser språkopplæringen til hver enkelt elev.				
Læreren bruker variert litteratur i språkopplæringen.				
Lærerne integrerer arbeid med lese- og skrivestategier i den ordinære undervisningen i alle fag.				
Lærerne skaper et læringsmiljø der elever og lærere diskuterer tekst og skriving.				
Lærerne legger til rette for at elevene får bruke det de har lest i meningsfylte sammenhenger, muntlig og skriftlig.				
Lærerne benytter resultatene fra lesekartlegginger og nasjonale leseprøver til å gi konkrete tilbakemeldinger til hver enkelt elev. Resultatene drøftes på trinn-/teammøter. Lærerne drøfter i felleskap hvilke tiltak som er nødvendige, og tiltakene følges opp.				
Lærerne informerer foresatte om hvordan de best mulig kan støtte opp om sitt barns lese- og skriveutvikling.				
Skolens ledelse sørger for skolebasert utviklingsarbeid innen lesing, skriving og muntlige ferdigheter.				

ARBEID MED

PLANEN

Alle enheter skal utforme sine egne utviklingsmål tilpasset den enkelte enhet med utgangspunkt i den kommunale kvalitetsplanen. Arbeidet med kvalitetsplanen vil jevnlig være tema på ledermøter. Enhetsledere har ansvar for å gjøre innholdet i planen kjent for personalet. Enhetenes egenvurdering vil danne grunnlag for felles tiltak i sektoren.